

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL STATUL DE
DREPT EUROPA DE SUD-EST**

Thorsten Geissler

CUM LUPTĂM ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI? CONFERINȚA DE ABSOLVIRE A GENERAȚIEI 7 LIDERI PENTRU JUSTIȚIE

Decembrie 2016

www.kas.de/rspsoe

www.kas.de

BUCUREȘTI, 09 DECEMBRIE 2016

În numele Programului Statul de Drept Europa de Sud-Est al Fundației Konrad Adenauer, doresc să urez bun venit tuturor celor prezenți la conferința "Cum luptăm împotriva corupției?" și ceremonia de absolvire a ediției din acest an a programului "Lideri pentru Justiție".

Permiteți-mi să îi salut în mod special pe unii dintre oaspeții de onoare.

Mă bucur că, și în acest an, ambasadorul Republicii Federale Germania, domnul Werner Hans Lauk, participă la evenimentul nostru și va rosti un cuvânt de salut. Doamne Lauk, ieri am participat la recepția dvs. de rămas bun, iar în scurt timp vă veți închide activitatea în România. Mă folosesc de această ocazie, ca să vă mulțumesc călduros pentru sprijinul acordat în multiple moduri în anii care au trecut. De fiecare dată ați dat dovadă de disponibilitate pentru a ne acorda sprijin, și, de aceea, vă suntem recunoscători. Odată cu mulțumirile mele vă transmit și cele mai bune urări pentru noua etapă care începe în viața dvs.

Un bun venit călduros îi adresez și doamnei judecător de la Curtea Constituțională a României, Simona Maya Teodoroiu. Din partea dvs. am beneficiat de sprijin încă din perioada în care erați Secretar de Stat în Ministerul Justiției, iar acest sprijin a continuat și de când dețineți funcția actuală. Noi

vă mulțumim că sunteți prezentă, și în acest an, la evenimentul nostru.

Totodată, am marea bucurie să îl pot saluta, și în acest an, pe fostul Ministru al Justiției din România, domnul profesor Valeriu Stoica. Sunteți, din toate punctele de vedere, un generos sprijinitor al programului nostru, iar pentru aceasta suntem foarte recunoscători. Ne bucurăm că, periodic, participanții programului nostru au șansa să le împărtășească din vastele dumneavoastră cunoștințe și bogata experiență. Așteptăm cu mare interes discursul din această seară.

Mă bucur să salut prezența lui Cornel Călinescu, un bun prieten al programului nostru. Sunt convins că va reuși să transforme ANABI – Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate – într-o poveste de succes!

În continuare, mă bucur să îi urez bun-venit domnului Paul Dumitriu, Procuror-Șef Adjunct al Secției pentru combaterea infracțiunilor asimilate celor de corupție din cadrul Direcției Naționale Anticorupție. Faptul că România a făcut progrese atât de importante în combaterea corupției se datorează într-o bună măsură activității DNA iar aceste progrese se bucură în prezent de apreciere internațională.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL STATUL DE
DREPT EUROPA DE SUD-EST**

Decembrie 2016

www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

Ne bucurăm, totodată, că sunt alături de noi, aici, reprezentanții mai multor ambasade cu care avem o bună colaborare.

Bineînțeles, îi salut pe absolvenții noștri.

Din păcate, cu generația din acest an a liderilor pentru justiție nu am putut să mă întâlnesc atât de des cum m-am întâlnit cu seriile anterioare, deoarece am părăsit România în februarie, iar acum reprezint fundația noastră în Bulgaria și coordonez Programul Statul de Drept Europa de Sud-Est doar interimar. Am avut însă ocazia să stau de vorbă cu participanții generației 7 încă de la prima sesiune de training, desfășurată în ianuarie la Sinaia, ca mai apoi să ne reîntâlnim în iulie la Arbanasi, în Bulgaria, pentru a șasea sesiune. Totodată, am fost împreună la Berlin, unde am purtat multe discuții cu reprezentanți din sistemul de justiție german, dar și cu politicieni.

Astăzi doresc să fac câteva observații despre răspunderea liderilor pentru justiție în societatea română, așa cum o văd eu.

Evident, contează în primul rând modul profesionist de exercitare a profesiei juridice pentru care a optat fiecare. Totodată, contează întărirea încrederii oamenilor în justiție prin integritate personală. Desigur, fiecare trebuie să se considere un „agent al schimbării” și să contribuie la modernizarea justiției.

Însă astăzi nu doresc să mă concentrez pe aceste aspecte, ci mai degrabă pe responsabilitatea liderilor pentru justiție în calitate de cetățeni ai statului.

De la austriacul Hans Kelsen, filozof al dreptului, știm că „democrația presupune existența cetățeanului educat – acesta nu va fi niciodată în majoritate.”

Nu, niciodată nu a fost în majoritate. Dar a reușit să își pună amprenta, în mod determinant, asupra discursului democratic; por-

nind de la fapte care pot fi probate, acesta reprezintă discuția în contradictoriu cu privire la concluziile posibile. În spiritul idealului iluminist, al rațiunii.

Toate acestea au fost posibile deoarece, până cu puțini ani în urmă, informarea populației se făcea prin intermediul câtorva posturi de televiziune și radio, cât și prin presa scrisă. În cadrul acestora erau susținute cele mai diferite puncte de vedere și opinii, cu toate că deontologia jurnalistică presupunea, neîndoielnic, realizarea investigației jurnalistice diligente și publicarea numai a faptelor care, în opinia jurnalistului, corespundeau adevărului. Cine încălca aceste reguli și răspânda știri false – sau cum se spune în germană „rațe” – risca să se facă de râs în fața colegilor și a opiniei publice.

Astăzi lucrurile s-au schimbat.

Desigur, internetul și mediile sociale ne oferă șansa de a obține informații și de a lua cunoștință de opiniile altora într-o măsură inimaginabilă până în urmă cu câțiva ani. Acest aspect este foarte important, mai ales în state în care mass-media nu este liberă, ci controlată. Nu degeaba în multe dintre aceste state se fac eforturi în direcția limitării accesului la internet.

Din păcate, internetul și media sociale nu oferă doar șanse favorabile!

Dimpotrivă, acestea au extins și raza de acțiune a demagogilor și populiştilor. Demagogi au existat în toate timpurile și au avut un impact maxim atunci când au reușit să capteze atenția maselor. În cartea sa, „Psihologia maselor”, Gustave Le Bon vorbește despre schimbarea prin care trece cel care devine parte a masei. El își pierde abilitatea personală de a judeca, devenind parte dintr-o „unitate sufletească”. Masei i se pot trezi senzații, masa este influențabilă, credulă, netolerantă, exuberantă și autoritară. În trecut, demagogul avea nevoie de o sală sau de piața mare, ceea ce limita, în mod

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL STATUL DE
DREPT EUROPA DE SUD-EST**

Decembrie 2016

www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

corespunzător, numărul de oameni cărora putea să li se adreseze. Astăzi, el are nevoie de internet ca să poată avea acces facil la milioane de oameni – și se pare că pe internet poate fi realizată acea „unitate sufletească” despre care vorbea Gustave Le Bon.

Știm din experiență că mai ales în timpul campaniilor electorale sunt puse în circulație - în formă mascată - neadevăruri, minciuni, știri false, ținta fiind una foarte precisă. „Socialbots” generează automat mesaje în internet, rareori urmărindu-se propagarea de fapte verificabile sau influențarea constructivă a formării opiniei. Trollii din internet provoacă oamenii și generează emoție.

Vă mărturisesc că mă înfricoșează secțiunea de comentarii de pe paginile de internet ale marilor ziare germane, fiindcă mă confrunt frecvent cu un amestec de inabilitate intelectuală, pierdere totală a controlului emoțional și o siguranță de sine care nu se justifică prin nimic. De multe ori, remarc doar ură în formă pură. Nici în alte țări lucrurile nu stau altfel. Iar unii nu se rezumă doar la vorbe. După Brexit și după alegerile prezidențiale din SUA, în ambele țări s-a ajuns la atacuri asupra membrilor unor minorități.

Numărul susținătorilor populismului autoritar crește – și acestora le place să își spună democrați!

Totuși, cine crede că beneficiază de legitimitatea de a comite violențe, pentru că se consideră câștigător al unui plebiscit sau al unor alegeri, sau cine crede că numai unei majorități îi este totul permis, acela nu a înțeles esența democrației.

În lucrarea sa „Despre esența și valoarea democrației”, Hans Kelsen explică: „Ar fi imposibilă justificarea principiului majorității prin faptul că mai multe voturi au o greutate totală mai mare decât un număr mai redus de voturi. Pornind de la pura prezumție negativă că unul nu valorează mai mult de-

cât altul, nu se poate trage concluzia pozitivă că primează voința majorității.”

Printr-o formulare mai simplă, am spune: Dacă toți sunt egali, de ce ar putea cere majoritatea ca minoritatea să o urmeze?

Kelsen concluzionează: „Numai ideea că, dacă nu toți, dar măcar mulți oameni sunt liberi - adică pe cât posibil doar puțini vor fi în contradicție cu voința generală a ordinii sociale – reprezintă calea rezonabilă spre principiul majorității.”

Cu alte cuvinte: „Principiul majorității se deduce din ideea de libertate, deoarece permite cea mai strânsă apropiere de libertate.”

Majoritățile se pot forma numai în mod legitim, dacă se ține seama de fiecare opțiune politică, ca și de fiecare opinie politică. Kelsen a formulat în felul următor: „Relativismul este acea convingere care precede ideea democratică.”

Așadar, democrația reală presupune respectul față de minorități, lucru neînțeles însă de aceia care provoacă ura față de minoritățile etnice, religioase sau sociale. Dacă ar fi în majoritate, aceștia nu ar asigura democrația ci ar construi ceea ce Alexis de Tocqueville numea „tirania majorității”.

Populiștii autoritari nu periclitează doar libertatea și democrația adevărată, ei sunt și cei care produc decizii iraționale.

În loc să ofere dovezi pentru fapte, acestea sunt ignorate, faptele fiind construite și răsturnate. În locul discursului rațional cu privire la concluziile faptelor care pot fi probate, sunt provocate emoții – pentru ca oamenii să se înfurie, pentru ca ei să fie provocați împotriva altor categorii ale populației. În final, deciziile se iau emoțional. Iar procesele decizionale iraționale conduc la decizii iraționale. Așa ajungem la sfârșitul rațiunii.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL STATUL DE
DREPT EUROPA DE SUD-EST**

Decembrie 2016

www.kas.de/rspsoe
www.kas.de

Această strategie o denumim politica post-adevăr. Oxford Dictionaries apreciază că aceasta este noțiunea anului 2016, iar acest fapt nu îl va surprinde pe cel care a urmărit cu atenție evenimentele politice ale acestui an.

Alarmant este mai ales faptul că populismii autoritari atacă proiectul unificării europene și propagă întoarcerea la naționalism. Să fi uitat noi toți că naționalismul a fost cauza atâtor războaie – cu milioane de morți, mai ales în Europa? Fostul cancelar federal Helmut Kohl face parte dintr-o generație care știe ce a însemnat războiul, de aceea, el a știut să pună punctul pe i, spunând următoarele: „Europa rămâne o chestiune de război și pace, cu tot ceea ce ține de acestea: alături de pace - și libertatea, bunăstarea și democrația.”

Așadar, sunt multe în joc.

Tocmai de aceea ne ocupăm de responsabilitatea generației tinere, a celei educate, a acelor oameni care înțeleg ce joc joacă unii acum și ce riscuri incumbă aceste jocuri. Așa am ajuns la răspunderea liderilor pentru justiție.

Pe cât este de clar că omul își dorește succes în profesie și urmărește acest obiectiv printr-un mare consum de timp și energie, pe atât este de indispensabil ca toți aceia care susțin democrația, libertatea și drepturile universale ale omului să se implice social și să ofere sprijin, pentru ca aceste valori să primeze.

Nu putem să convingem pe fiecare. Există oameni care sunt imuni la argumentele raționale, aceștia se mișcă într-un mediu de opinie închis și se susțin unii pe alții în prejudecățile și teoriile lor conspiraționiste.

Dar și eu sunt convins că marea majoritate a oamenilor din Europa împărtășește valorile noastre.

Și va trebui să ne implicăm cu hotărâre, pentru ca lucrurile să rămână așa.

Cum putem avea succes? Iată câteva considerații în acest sens.

Comportamentul democratic se învață și se exersează. Niciodată nu va fi prea devreme să începem acest exercițiu. Copiii care, la școală, învață doar pe de rost și sunt educați să preia opinia profesorilor, fără să fi reflectat la aceasta, nu vor învăța să-și formeze o opinie. Iar cine nu învață acest lucru, este mai ușor manipulabil. De aceea, nu trebuie suprimată opoziția susținută în mod politic și fundamentată cu toată diligența. Dimpotrivă.

Evident, trebuie învățată și capacitatea de a gestiona opoziția altora. Un bun democrat se bucură de opoziția fundamentată, din partea altora, fiindcă în felul acesta poate să verifice justetea propriilor convingeri. Însă, această bucurie o are doar acela care a fost educat în spiritul toleranței și respectului față de semenii.

Evident, respectul față de alții nu trebuie să însemne renunțarea la confruntarea decisivă cu cei care gândesc altfel sau - mai ales - cu populismii. Aceștia au întotdeauna la îndemână soluții simple pentru probleme complexe. Singura problemă este că astfel de soluții nu funcționează. În schimb, sunt ușor de înțeles, iar din acest motiv se pot găsi susținători. De regulă, problemele complexe necesită soluții complexe. Cine vrea să aibă susținători pentru acestea, trebuie să le explice în așa fel încât să fie înțelese de cei mai mulți. Cine renunță la reducțiunea didactică în cadrul argumentării sale, cu greu va reuși să găsească majorități.

Educația în privința media dobândește o importanță tot mai mare și trebuie să devină parte din pregătirea școlară. Copiii trebuie să învețe ce șanse oferă internetul și mediile sociale, dar și ce riscuri ascund acestea.

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL STATUL DE
DREPT EUROPA DE SUD-EST**

Decembrie 2016

www.kas.de/rspsoe

www.kas.de

În principiu, dreptul fundamental la liberă exprimare include și dreptul de a minți și de a practica dezinformarea. Discursul instigator la ură este însă sancționat de legea penală în cele mai multe țări europene. În felul acesta, se urmărește asigurarea păcii publice. În accepțiunea germană, cetățenii trebuie să trăiască liberi de frica unora față de ceilalți și trebuie să aibă încredere că lucrurile așa vor rămâne. Atunci când și pe internet sunt urmărite astfel de fapte penale, înseamnă că nu avem de-a face cu cenzură, ci cu impunerea ordinii de drept. Știu care sunt dificultățile practice posibile, dar dacă nu vom încerca măcar, atunci internetul va deveni un spațiu necontrolat de lege. Iar așa ceva nu putem să permitem.

Trebuie să evidențiem diferența dintre patriotism și naționalism. Patriotul se simte atașat de țara sa și recunoaște că îi aparține acesteia. Într-un stat de drept aceasta este și recunoașterea susținerii democrației, a demnității umane inalienabile și a drepturilor umane care se deduc din aceasta. Spre deosebire de naționalist, patriotul nu pune mai presus de toate țara sa și poporul său și nici nu este depreciativ cu alte țări și popoare.

Trebuie să prezentăm proiectul Unificării Europene ca pe ceva care înseamnă nu doar o piață internă comună, nu doar acces la fonduri UE. Proiectul unificării europene este răspunsul la războaiele cumplite de pe acest continent, care au provocat milioane de morți.

Noi trebuie să susținem ofensiv modelul democrației liberale, dacă dorim o societate în care oamenii să nu meargă în pas cadențat, ci să trăiască în libertate.

Nimeni nu poate promite în România masele largi că va exista o creștere a bunăstării care se va produce în salturi și rapid. Dar politicienii trebuie să transmită - măcar în mod credibil - impresia că este obiectivul lor să reducă decalajul dintre „sărac și bogat”.

Eu reprezint o fundație creștin-democrată, noi suntem reprezentanții conceptului economiei sociale de piață. Nu ne dorim o societate egalitară, ci o societate a egalității de șanse, fiindcă dorim bunăstare pentru toți. Populiștii au ca grup-țintă mai ales oameni care muncesc mult, dar care abia răzbesc. În spațiul anglofon aceștia sunt „JAM people” - just about managing - cei care abia fac față. Tot ei sunt cei care suferă în mod deosebit din cauza corupției.

Pentru a ajunge la acești oameni, trebuie să ne ducem spre ei, să îi găsim acolo unde se află. Fără a neglija mass-media tradițională, trebuie ca internetul și mediile sociale să nu fie cedate celor care provoacă oamenii unii împotriva altora, pentru că propagă ura și creează discordie.

Fiecare dintre cei care se consideră cetățeni educați trebuie să vorbească și să participe la discursul social. Iar în acest sens, acela care susține o opinie, va proceda în consecință după o profundă reflecție și după ce va ști despre ce vorbește. Iar de vorbit va vorbi sigur pe el, fără să lase impresia de aroganță sau elitism.

Acesta este demersul și aceasta este contribuția pe care trebuie să și le asume toți cei care împărtășesc valorile reprezentate de noi. Aceasta este și răspunderea liderilor pentru justiție.

Ceea ce dorim noi este să vă sprijinim. Fundația Konrad Adenauer se bucură că, în fiecare an, are posibilitatea să găsească în această țară tineri juriști implicați și motivați să schimbe lucrurile. Trebuie să recunoșc că suntem mândri de acest lucru.

Nu voi putea încheia discursul meu fără să le mulțumesc călduros trainerilor și colaboratorilor noștri. Fără efortul lor, acest program nu ar putea fi realizat cu succes.

Le mulțumesc celor din generația din acest an de Lideri pentru Justiției pentru partici-

Konrad-Adenauer-Stiftung e.V.

**PROGRAMUL STATUL DE
DREPT EUROPA DE SUD-EST**

Decembrie 2016

www.kas.de/rspsoe

www.kas.de

parea în programul nostru. Sper să rămână atașați de fundația noastră și de rețeaua de absolvenți. Vă doresc tuturor mult succes în profesie și în viață. Iar eu îmi doresc mai ales ca voi să vă asumați responsabilități în stat și societate. Pentru România. Pentru Europa.